Adviesaanvraag Stichting van de Arbeid sociale zekerheid

Aanleiding/inleiding

Nederland kent grote uitdagingen op de arbeidsmarkt en in de sociale zekerheid. De uitvoering van het arbeidsongeschiktheidsstelsel loopt vast, waardoor mensen lang moeten wachten op een beoordeling. Ook vallen er te veel mensen ziek uit. Daarnaast is er discussie over loondoorbetaling bij ziekte, zeggenschap van sociale partners over de financiering en uitvoering van de werknemersverzekeringen en hardheden binnen de WIA. Dit alles zorgt ervoor dat het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid onder grote druk staat. Verder vergrijst de Nederlandse bevolking, wat leidt tot langdurige personeelstekorten. Dit terwijl er nog te veel mensen aan de kant staan en grote technologische veranderingen kansen bieden, maar ook uitdagingen geven. Om onze economie en sociale zekerheid toekomstbestendig te maken, zijn er dan ook fundamentele keuzes nodig.

Adviesaanvraag

Het aanpassen van het arbeidsongeschiktheidsstelsel is de grootste uitdaging waar we voor staan. Ten eerste moeten we de vastgelopen WIA op korte termijn weer werkend krijgen. De WIA is momenteel onuitvoerbaar en mensen moeten veel te lang wachten op een beoordeling. Daarnaast neemt de instroom te hard toe. De tweede uitdaging is om het stelsel als geheel te verbeteren. Het draagt namelijk onvoldoende bij aan preventie en daaropvolgend herstel en re-integratie. Ook is het (te) complex voor mensen, werkgevers en de uitvoering. We vragen daarom richting voor het arbeidsongeschiktheidsstelsel in de volle breedte: op het gebied van preventie, inkomenszekerheid, hardheden, re-integratie, hoge instroom van flexwerkers, de uitstroom naar werk en loondoorbetaling bij ziekte. Daarnaast moet er aandacht zijn voor aspecten in de WIA die een goede uitvoerbaarheid belemmeren.

De andere grote uitdaging is om het scholingsaanbod en van-werk-naar-werk-beleid ondersteunend te laten zijn aan de arbeidsmarkt van de toekomst. Juist mensen in een kwetsbare arbeidsmarktpositie hebben minder toegang tot scholing en VWNW, terwijl zij dit het hardste nodig hebben. Daarnaast vereist een productieve economie dat mensen wendbaar zijn en gemakkelijk de overstap weten te maken naar productiever werk. Een nieuw stelsel moet de inzetbaarheid en de mobiliteit op de arbeidsmarkt vergroten om zo werkloosheid en uitval te voorkomen en mensen die langs de kant van de arbeidsmarkt staan aan het werk te helpen. Het is een uitdaging om het stelsel te laten bijdragen aan het verdienvermogen van onze economie. Ons verdienvermogen staat immers onder druk, terwijl ondernemers gebaat zijn bij een stabiel vestigingsklimaat, hoge arbeidsproductiviteit en een goed werkende arbeidsmarkt die deze ontwikkelingen ondersteunt.

Tot slot is advies nodig over de vormgeving van de premie- en fondsensystematiek en verantwoordelijkheidsverdeling van de werknemersverzekeringen. De huidige systematiek bedient namelijk twee (deels) tegenstrijdige doelen: de verzekeringsgedachte en het begrotingsbeleid.

Daarom vragen we de Stichting van de Arbeid (hierna: de Stichting) om een advies over verbetering van het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid, de relatie tussen de premie en de polis, zeggenschap en de verdeling van verantwoordelijkheden in de werknemersverzekeringen, waaronder de rol van werkgevers bij loondoorbetaling bij ziekte. Daarnaast vragen we de Stichting om advies voor het duurzaam verhogen van de arbeidsparticipatie met als doel dat mensen op de juiste plek aan het werk kunnen blijven, ook bij veranderingen in de markt of de wereld om hen heen. Leven lang ontwikkelen en het bevorderen van transities van-werk-naar-werk behoeven daarbij specifieke aandacht. Dit advies kan worden afgerond in het sociaal overleg tussen sociale partners en het kabinet.

De afgelopen jaren is er een groot aantal onderzoeken en rapporten verschenen die als basis kunnen dienen voor dit advies.

Specifiek vraag ik aandacht voor de volgende punten bij de uitwerking van de aanbevelingen:

- Onderscheid tussen knelpunten die op de korte- en langetermijn opgelost kunnen worden.
- Aandacht voor knelpunten die opgelost kunnen worden door middel van afspraken tussen sociale partners onderling en waar wet- en regelgeving aangepast kan worden.
- In de adviezen expliciet rekening te houden met de uitvoerbaarheid van oplossingsrichtingen en de betaalbaarheid daarvan.

Planning

We verzoeken de Stichting een eerste rapportage op te leveren in het voorjaar. En een advies voor de zomer op hoofdlijnen, met de mogelijkheid om daarna gezamenlijk te werken aan de gedetailleerde uitwerking. Zo kunnen de uitdagingen waar we samen voor staan met gepaste snelheid worden opgepakt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is beschikbaar voor technische ondersteuning. Tussentijdse afstemming met het kabinet zal plaatsvinden zodat het advies als basis kan dienen voor het sociaal overleg. Kabinet en sociale partners hechten hierbij aan een zorgvuldig proces, met een toets op de uitvoerbaarheid.